

X97.

1371 september 30.

Linköping.

Linköpingskaniken Sune Bengtsson, (kyrkoherde i Hallingeberg), upprättat sitt testamente. Till Linköpings domkyrkas byggnadsfond skänkes ett kompendium över Liber Sextus, Clementinae och Extravagantes Johannis XXII med tillhörande kommentarer samt 1 mark silver. Ärkedjåknens Nils (Hermansson) får en bryggkittel, en bordduk, en filt, en handduk och ett foder av mårdskind lämpat till kappa, kantorn Gödeke en bordduk, en filt och en kittel, och skolmästaren Johannes en volym innehållande fem rättsvetenskapliga arbeten. Koprästerna erhålla 1 mark pgr var och diakonerna hälften så mycket. Till Jungfru Marie Bebådelses kapell i Linköping testamenteras en kalk, prästskrudar och en tennlägel, till stadens franciskaner tvenne kreatur. Präster i stiftet ihågkommas med olika föremål: så gå t. ex. ett täcke och en stol till kyrkoherden Nils i Lofta, till herr Johannes Prästkanikens (skriv)tavlor av elfenben.

Till (sin socken)kyrka Hallingeberg skänker Sune 14 alnar jord i Stensorum (i Hallingebergs socken), hälften av sina altarkläden, Decretum Gratiani och Davids psalmer. Kyrkan och kyrkoherden begåvas med en gård i Ramngärda (i Hallingebergs socken), varav kyrkoherden av ålder haft 16 alnar jord och bröderna i Stensorum inneha 1 2/3 aln; legatet omfattar 9 1/3 aln fördelade 7 på kyrkan och kyrkoherden, 2 enbart på kyrkan. Dessutom ger Sune präst och kyrka samtliga sina gods och byggnader i samma (Hallingebergs) socken med följande undantag: en halv gård så när som på 2/3 aln i Hatterbo tillfaller testators "nepos" Esbjörn; 13 alnar i Boda reserveras för arvingarna, men för 4 av dessa alnar kompenseras kyrkan med motsvarande andel i kanikens gods i Nagelstad, nämligen 3 alnar jämte hälften av en äng i "Villingarum".

¶ Till (grå)bröderna i Söderköping går Sunes handskrift av Dekretalerna och till de spetälska därstädes 1/2 mark silver. Kyrkoherdarna i Tjust ihågkommas med 1 mark var, utom de som redan erhållit denna summa, och deras vikarier med 1/2 mark var. Biskop Thomas i Växjö får, enligt ett tillägg i marginalen, testators rakdon med kam och tång i ett läderfödral. Ramborg erhåller bl. a. inventarierna i Sunes gård i Linköping, och för kanikens "puer" Magnus reserveras Raymundus' (av Pennaforte) Summa (de poenitentia), en Summa dictaminum och ett Abecedarium iuris, försåvitt ärkedjåknens i Linköping bedömer honom hågad och lämpad för studier.

Till exekutorer utses ärkedjåknens i Linköping Nils (Hermansson) och kaniken därstädes Lars Petersson, vilka också besegla testamentet tillsammans med Gödeke och Nils i Lofta, kantor resp. kanik i Linköping.

Orig. [A] på perg., något fuktskadat (31,2 × 21,9, uppveck 2,3 cm; 33 rader), Sv. Riksark. (= RPB 1012). — Av texten ha de första tre fjärdedelarna (t. o. m. "cum psalterio meo" rad 26) skrivits med ljusare bläck än den sista fjärdedelen. Med det mörka bläcket har skrivaren gjort tillägget "quibus non est solutum" rad 13 (se not d), under det att tilläggen med mörkt bläck upptill och nedtill i högra marginalen (se nedan under huvudtexten) liksom ändringen "laternam meam cupream" rad 13 (se not c) synas härröra från en annan hand (testators egen?).

Avskrift [B] i Peringskiölds Testamenta, E 33, VHAA:s dep. i Sv. Riksark.

Jfr A. Sandberg, Linköpings stifts kyrkoarkivalier (1948) s. 527.

För de borttestamenterade arbetena i kanonisk och romersk rätt (av Godfredus av Trano, Tancredus av Bologna, Egidius av Fuscari, Guido av Baisio, Nepos av Montauban, Bernhard av Pavia och Gratianus) hänvisas till G. Gröber, Übersicht über die lateinische Litteratur 550—1350 (1902; ny uppl. München 1963) s. 216—224, och till artiklarna Kanonisk rätt och Kanonistisk litteratur i KL VIII (1963) sp. 221—225 och 229—232; för Raymundus av Pennaforte se Gröber s. 207 f.

Den med skrivtavlor ihågkomne dominus Johannes Prest torde vara identisk med en av de 18 första prästmunkarna i Vadstena, vilken bar detta namn och var litterärt verksam; om denne se C. Silverstolpe, Klosterfolket i Vadstena (1898—1899) s. 78 f., och jfr T. Nyberg, Vadstena klostrets pionjärer (i Personhistorisk Tidskrift årg. 61, 1963) s. 36. — Ang. bruket av skrivtavlor (tabulae) se J. Öberg, art. Vokstavler (Vaxtavlor) i KL.

Av i testamentet ej närmare bestämda präster är "dominus Iohannes prepositus" troligen domprosten i Linköping Johannes Karlsson, tillika kanik i Uppsala (för denne se t. ex. brev 1366 1/1 = DS 7287, 1368 14/4 = DS 7691 och 1375 14/10 = RPB 1181; H. Schück, Ecclesia Lincopensis, 1959, s. 83). "Dominus Thorirus", som nämnes omedel-

bart före "quilibet choralis sacerdos", bör rimligen vara identisk med den "dominus Thurirus, coralis in ecclesia cathedrali Lincopensi", som förekommer i ett instrument 1376 i Acta et Processus Canonizacionis beate Birgitte (ed. I. Collijn, 1924—1931, s. 119). I Proc. can. b. Nicolai Lincopensis från 1417 (ed. T. Lundén, 1963, s. 284) återopas en ut-saga från tiden strax efter 1373 av en "dominus Torirus de Lincopia" och den kände Vadstena-munken Kättilmundus († 1384), som båda betecknas som "viri religiosi" d. v. s. munkar, tydligen i Vadstena kloster; möjligen är det både här och i de föregående fallen fråga om den bekante Thorirus Andree (jfr DS X 132), ehuru denne invigdes först 1392.

För kärnen "bynna" och "standa" och måttsorden "cadus" och "urna" se J. Öberg, Quelques mots remarquables trouvés dans trois chartes suédoises du XIVe siècle (i Archivum Latinitatis Medii Aevi 36, 1967—1968, tr. 1969) s. 54 f.

In nomine Dominj Amen · Ego Suno Benedicti canonicus Lyncopensis · lego testamentum meum · in hunc modum[:] Primo ecclesie Lyncopensi pro structura vnum compendium scilicet nouorum jurium Sexti[,] Clementinarum et Iohanninarum cum suis apparatibus · Jtem eidem ecclesie j marcham puri · Jtem magistro Nicolao archidyacono ibidem maiorem caldariam meam braxatilem et vnum mensale melius cum gausape et manutergio et vnam fodraturam pellium mardellinarum pro toga aptam[.] Jtem domino Gødechino cantorj vnum mensale cum gausape et vnam caldariam de ·ij· cadis[.] Jtem domino Nicholao de Loptom vnum thækan et sellam meam meliorem[.] Jtem domino Laurencio vnum mensale et vnam caldariam capientem j cadum · Jtem domino Joaro de Wj vnum tapetum[.] Jtem domino Thordonj vnum tapetum[.] Jtem domino Iohannj preposito vnum tapetum · Jtem domino Joaro Æsgeri coclear meum argenteum de pondere x solidorum purj · Jtem domino Henrico Summam Gofredj[.] Jtem domino Johanni scolastico Lyncopensi vnum volumen in quo continentur quinque libri · scilicet · Tancretus De ordine iudiciario legali et Egidius doctor decretorum De ordine iudiciario iuris canonicj et Guido De Innocencio abbreviato secundum certos tytulos et magister Nepos de Monte Al[b]ano^a De libro fugitiuo et Bernardus cum suo Breuiario iuris canonicj[.] Jtem domino Magno de Slakum vnum par lintheaminum[.] Jtem domino Laurencio K[an]utj^b vnam ollam de melioribus · Jtem domino Johannj Prest tabulas meas eburneas[.] Jtem domino Thoriro togam meam duplicatam cum capucio eiusdem coloris[.] Jtem cuilibet choralj sacerdoti j marcham denariorum[.] Jtem cuilibet dyacono djmidiam marcham[.] Jtem fratribus minoribus Lyncopie ij pecora[.] Jtem fratribus Sudhercopic Decretales meas[.] Jtem leprosis ibidem djmidiam marcham puri / Jtem domino Karolo in Odhinswj ^e-laternam meam cupream^e · Jtem domino Johannj in Wæsterwiik sellam meam meliorem[.] Jtem singulis curatis in Thiustia ^d-quibus non est solutum^d j marcham · singulis vicariis djmidiam marcham[.] Jtem domino Nicholao de Lødhkanuwj breuiarium meum in duabus partibus diuisum[.] Jtem famulis et famulabus meis singulis djmidiam marcham vltra mercedem laboris[.] Jtem ecclesie Hallingabergh medietatem capelle mee scilicet vestimenta altaris et Capelle annunciacionis beate Virginis Lyncopie calicem et vestes sacerdotales cum vtre stanneo[.] Jtem ecclesie eidem omnia bona mea in Stensrwm scilicet xiiij vlnas terre pro vino et oblatis et thure ecclesie emendis de pensione annalj bonorum eorundem · Jtem predictæ ecclesie Hallingabergh et curato curiam meam in Rampnagerdhe scilicet ·ix vlnas terre cum tercia parte vnus vlne quam emj pro quinquagintaquatuor marchis denariorum in propria pecunia in qua villa curatus ex antiquo habuit xvi vlnas · modo vero vltra illas xvj · ecclesia et curatus vij^{tem} vlnas · ecclesia vero ibidem specialiter duas vlnas · Et notandum quod illj fratres de Stensrwm habent ibj vnam vlnam · cum duabus partibus vnus vlne · et nullj alij preter ecclesiam et sacerdotes supradictos[.] Jtem confero ecclesie et sacerdoti omnia predia

mea et edificia in eadem parrochia exceptis bonis meis in Hattarabodhom que sunt medietas ville preter duas partes vnus vlne · quam confero dilecto nepoti¹ meo Æsberno et exceptis xiiij vlnis in Bodhom que heredibus meis reseruabo [,] refundens ecclesie et curato pro quatuor vlnis computatis inter predictas xiiij vlnas in Bodhom ad condignum in prediis meis sitis in Naglastadhūm scilicet tribus vlnis cum media parte prati in Willingarwm [,] Jtem domino Johanni Trampnøl compendium meum theologie [,] Jtem puero meo Magno Summam Regmundj cum quodam paruo libro introductorio in eandem summam et quandam Summam dictaminum et Abecedarium iuris · si puer ille obediens michi fuerit et proficere voluerit quod pono in arbitrio archidyaconj Lyncopensis [,] Jtem ecclesie Hallingabergh textum Decreti cum psalterio meo [,] Jtem Petro Brwn ij boues ij vaccas vnam lagenam butiri · v · thynones brasei · iij thynones annone · ij thynones siliginis · vnum lectum paratum · v · oues iij pernas lardi · Jtem Ramburgi tunicam et capucium cum varijs [,] Jtem inuentarium curie mee Lincopie · ij boues · ij vacce · v · oues · duo lecti parati et vnum fulcrum duo bancalia · cortina que est in stupa duo mensalia cum manutergio vna securis · vna peluis · vnum vatkar · vna askakannæ de stanno · vnum mortarium · vna olla de duabus vrnis · vna caldaria de duobus cadis cum dimidio · vnum dolium braxatile · vna bynna^e vna standa cum duabus lagenis vnum mæssingskietil · Exsequutores autem huius testamenti mei constituo reuerendos viros · dominos · Nicholaum archidyaconum et Laurencium Petri canonicum Lincopenses · Datum Lincopie anno Dominj M^occc^olxx^oprimo · die sancti Jeronimi presbiteri et confessoris · sub sigillis · eorundem · dominorum archidyaconi et Laurencij · vna cum sigillis venerabilium virorum dominorum Gødhekini cantoris · et Nicholai de Loptom canonici · Lincopensium · cum meo proprio.

I högra marginalen invid de fyra första raderna tillagt: Domino episcopo Thome Wexiønsi rasoria mea cum pectine et forpice in vno repositorio de corio.

I högra marginalen invid sjunde till tredje raderna från slutet tillagt (uppenbarligen legat till Ramborg): Jtem vnam ollam maiorem de tribus ollis nouis · vnam amphoram stanneam proximam minime amphore · vnam curtinam veterem.

På baksidan: Testamentum dominj Sunonis de Hallingabergh canonici Lyncopensis.

Sigillen bortfallna från de kvarsittande remsorna, så redan på Peringskiölds tid att döma av B.

^a Alano AB. ^b Supplerat efter B, nu svårläst A. ^{c-c} Alla bokstäver utom l ändrade på rasur A. ^{d-d} Tillagt över raden och i marginalen samt här insignerat A. ^e Sic AB; troligen fel för bynna = t(h)unna (jfr Öberg a. a.).

¹ Om betydelsen jfr A. F. Liljeholm i *Personhistorisk Tidskrift* 48, 1950 (tr. 1951), s. 99.

X98.

1371 oktober 5.

Peter i Skeda, häradshövdingdomhavande i Hanekinds härad, förklarar, att han på rätt tingsdag och tingsstad själv var närvarande och skilde för fastan, då välboren fru Sigrid Håkansdotter, tidigare hustru till (framlidne drotsen) herr Nils Turesson, lämnade välboren man Bo Jonsson, lagman i Östergötland, fasta efter landslag på följande gods: 4 attungar i Säby (i) Vist(s socken), 9 attungar i ”Haga”, 9 spansn avgäld i Hovetorp, torpet Högmo, torpstället Mumsmålen, 1/2 attung i Risnäs’ skog och 1 ägodel i Hovetorps skog, vilken fru Sigrid köpt av Dan i Hovetorp för ett nöt och etthundra järn, med alla till dessa gods hörande tillägor, däri inbegripet ett ålverke vid Säby.

12 fastar uppräknas, och bland sigillanterna märkes häradshövdingdomhavanden.